

Antoni-Lluc FERRER: *Dies d'ira a l'illa*. Barcelona, Edicions 62, 1978. (Col·lecció «El Balanci», núm. 108.) 237 ps.

*Dies d'ira a l'illa*, guanyadora del Prudenci Bertrana 1977, sorprèn a primer cop d'ull per la seva simplicitat, per la facilitat amb què es llegeix en uns moments en què les complicacions estructurals i temàtiques, les anades i tornades en el temps, la diversitat de punts de vista, etc., són sinònims de «novella» (?). En aparença, a *Dies d'ira a l'illa* no passa res, no provoca cap reacció immediata —favorable o no— al lector, no ofereix alternatives, no fa volar la imaginació... Nogensmenys, l'obra ha estat curosament elaborada per Antoni-Lluc Ferrer.

La novella narra en estil directe la vida d'un nen d'ençà que recorda les primeres coses (l'escola abans que la casa dels pares), car, com diu ell mateix, «això del primer pensament d'un nen no és pas cosa fàcil» (p. 13), fins que té deu anys i realitza el primer acte de rebellia de manera plenament conscient: fuig de l'internat cloent així «els dies d'ira i de ràbia» (p. 237). Aquest argument tan senzill que es va desenrotllant molt lentament al llarg de la novella és sostingut per l'ús del llenguatge del narrador-protagonista. És aquí on radica el mèrit de la novella: en la intencionada adequació entre el contingut i la seva expressió. No és fàcil tractar del període de la pre-adolescència utilitzant el llenguatge i les formes que li són pròpies sense caure en la carrincloneria o en la sensibleria a què ens té acostumats la literatura infantil i juvenil. Però aquest no és un llibre per a infants en tant que el seu sentit últim ultrapassa l'aparent simplicitat inicial.

La llengua adopta unes formes lèxiques, morfològiques i sintàctiques molt simples tant a nivell de construcció com a nivell de comprensió però sempre del tot correctes, en oposició al que podria ser el veritable llenguatge del nen (frases mal construïdes, castellanismes, etc.). Les frases són curtes i hi abunden les oracions coordinades separades per punts, a la vegada que hi ha una preferència òbvia per l'ús de la polisíndeton, veritable manera d'accentuar el col·loquialisme de l'obra. La selecció semàntica dels mots està també d'acord amb la realitat de l'Albert i l'ambient que l'envolta (l'escola, els pares, els amics del barri, el campament de Falange, l'internat). En aquest sentit, hi ha dos aspectes a tenir en compte: l'ús de la frase feta de to bàsicament popular del món dels adults que el nen repeteix, «... li va pegar una malaltia de les que no perdonen i en unes setmanes va estar llest»

(p. 39), i l'aparició força freqüent d'expressions més poetitzades que no concorden gaire amb el to general de l'obra, «I quan vaig mirar per la finestreta la rosada de la nit feia lluir els sembrats» (p. 31).

¿Mèrit, una novella els ingredients de la qual no passen de ser del tot comuns, corrents, repetits tanmateix? Doncs sí; l'obra és vàlida pel col·loquialisme de l'estil emprat, pel seu valor de contrast amb el contingut. Més clar, el to fàcil, monòton a vegades del llenguatge no fa més que accentuar el tedi, la monotonia, la por, el món injust i illògic en el qual es mou el protagonista. I per això no calen ni retòriques brillants, ni estructures complicades, ni personatges torturats psíquicament i física. El sistema de valors del nen és molt més planer però no per això menys efectiu; al contrari, la subtilitat i la ingenuïtat de l'Albert adquireixen una categoria i una mordacitat sorprenents. Classifica el món (homes, coses, actituds, etc.) en bo o dolent segons la manera de pensar dels pares i dels mestres i també segons el seu sistema particular de sensacions (gust, olfacte, tacte, etc.). Així, per exemple, molts dels personatges —vistos sempre des de l'òptica del nen— són descrits moralment i psicològicament a través dels sentits. Com les monges, que seran bones o dolentes segons els pessics que donin o segons la quantitat de cacauets que facin caure d'una estranya màquina del pessebre de l'escola.

*Dies d'ira a l'illa* és una pregunta incessant que va de cap a cap de l'obra sense trobar mai respostes satisfactòries. I d'entre l'enfilall de preguntes n'hi ha una que destaca sobre les altres: «¿Morir era com posar-se a caminar sobre la mar que tenia al davant? Fins que entràveu al cel, si us tocava?» (p. 18). La Mort apareix en cadascun dels ambients en què transcorre l'acció: a casa seva, la germana i l'àvia; a l'escola, sor Rosa; a l'internat, en Fiol; a cals avis, l'amo en Porreta i en Llorenç i, al campament falangista, la Mort hi és present a través de dos interrogants concrets, on havien enterrat José Antonio i «què n'havien fet, dels soldats que no volien anar a missa» (p. 39).

Ni respostes clares per part dels adults, ni crítiques o judicis per part del nen, però sí una decisió final: «abans de partir potser us interessa saber si estic disposat a repetir el que he fet anit. Que no us en quedí cap dubte. Teniu la paraula de l'Albert. No us basta?» (p. 237).

GLÒRIA CASALS I NOGUÉS